

**ЗАРУБЕЖНОЕ
ВОЕННОЕ ОБОЗРЕНИЕ**

Az erkölcsi tényező a korszerű háborúban

Irta: V. Katerinyics ezredes

(Fordítás a Zarubezsnoje Bojennoje Obozrenyje folyóirat 1978. évi 7. számából)

A világon éles és megfeszített küzdelem folyik a béke és a háború erői között. Ez olyan körülmények között zajlik le, amikor az erőviszonyok a nemzetközi küzdőtéren a szocializmus javára változnak meg.

Az imperializmus visszahozhatatlanul elvesztette lehetőségét, hogy az emberiség sorsát egyedül oldja meg. A Szovjetunió és a szocialista közösséghez tartozó többi ország aktív külpolitikája révén a béke alapjai sokkal szilárdabbak lettek. Erősödnek és szélesednek a nemzetközi feszültség enyhülésének tendenciái.

A reakciós erők azonban, aktívan szembeszállva ezekkel a pozitív folyamatokkal, olyan lépések megtételére szánják rá magukat, amelyek arra irányulnak, hogy gátat vessenek a világon végbemenő társadalmi haladásnak. Soha nem látott méretekben bontakoztatták ki a háború anyagi és erkölcsi előkészítését, fokozzák a fegyvenkezési hajsza ütemét, a világnak hol ebben, hol abban a térségében provokálnak fegyveres konfliktusokat. A történelem még nem ismert olyat, hogy békében ilyen erőteljesen folyt volna a népek közötti gyűlölet szításának kampánya, hogy ennyi erőt és eszközt fordítottak volna a „lélektani hadviselésre”, amelynek célja, hogy aláassa a szocialista országok erkölcsi potenciálját.

Ma a politikai és a katonai vezetők túlnyomó többsége az imperialista országokban nemcsak mint az állam katonai erejének egyik legfontosabb elemeként ismeri el az erkölcsi-politikai tényező szerepét és jelentőségét, hanem gyakorlati lépéseket is tesz annak sokoldalú biztosítására. „Az erkölcsi tényező – írja a nyugati katonai sajtó – mind háborúban, mind békében rendkívül fontos. A szó tágabb értelmében ez határozza meg fegyveres erőink egész megbízhatóságát”.

A kapitalista országok haderőinek szabályzatai és utasításai egész oldalakat szentelnek az erkölcsi tényezőnek. Az Amerikai Egyesült Államok hadseregének harcászati szabályzatában többek között ez áll: „A haditechnikai eszközök fejlesztésében elért nagyobb eredményektől eltekintve a háború sikere az embertől függ. Az ember változatlanul a háború legfőbb eszköze... Napjainkban minden-

fajta háborúban fontos szerepet játszik az emberek agyáért vívott harc. E harc sikere döntő feltétele lehet a nemzeti célok elérésének”,

Hasonlóképpen ítélik meg az erkölcsi tényező szerepét és jelentőségét az angol katonai szaktekintélyek is. „Még ha a csapatokat a legkorszerűbb fegyverrel és harctechikával látjuk is el – írja »Army Quarterly and Defence Journal« hadtudományi folyóirat –, nem vívható ki a győzelem, ha a személyi állomány nincs felkészülve e fegyverek alkalmazására, nincs felkészülve arra, hogy feláldozza életét a győzelemért. Az emberek agyáért vívott csata az atomfegyver korszakában a fő csata, amelynek kimenetelétől függhet magának a nyugati világnak a léte”.

Az ilyen és ehhez hasonló megnyilatkozások nemcsak azt tükrözik, hogy burzsoá katonai szaktekintélyek elismerik az ember döntő szerepét a harcban, hanem azt is, hogy rettegnek azoktól a mélyreható folyamatoktól, amelyek a kapitalizmus általános válságának kiéleződésével és a nemzetközi küzdőtéren kialakult erőviszonyok megváltozásával együtt egyre nyilvánvalóbban megmutatkoznak a burzsoá hadseregekben.

Burzsoá katonai szociológusok véleménye szerint napjaink viszonyai között, amelyekre a világforradalmi folyamat töretlen fejlődése jellemző, rendkívül élesen vetődik fel a csapok erkölcsi-eszmei szilárdságának problémája. A tőkésországok fegyveres erői, amelyekben a társadalom különböző rétegei képviselik magukat, egyáltalán nem olyan szervezet, amely elszigetelhető lenne a világban végbemenő társadalmi folyamatoktól. A hazafias és demokratikus erők, a haladó eszmék minden akadály ellenére rányomják a bélyegüket a laktanyákban uralkodó politikai légkör alakulására. A laktanyákban ellentétes tendenciák csapnak össze, s – ha nem is gyakran – előfordulnak olyan esetek, amelyek a katonai és matróztömegek körében végbemenő politikai erjedési folyamatokat jelzik. „Minél nagyobb a nép felháborodása – mutatott rá V. I. Lenin – annál megbízhatatlanabbá válik a sereg” (Összes Művei, 11. kötet).

Az utóbbi időben külföldi katonai személyiségek és a burzsoá sajtó nem véletlenül egyre gyakrabban „csap zajt” azzal kapcsolatban, hogy a polgári lakosság és a katonák körében „a honvédelem iránti akarat erőzítője”, az „erkölcsi értékek értékcsökkenése” tapasztalható, mint „a szolgálat és az önfeláldozás készsége”, valamint a „bomlasztás javát szolgáló hangulatok” elterjedése, egyes katonák pedig „lelkesednek a marxizmusért”. Még maga Haig amerikai tábornok, az európai NATO-erők főparancsnoka is kénytelen beismerni: „Akarjuk-e vagy sem, a marxista rendszer az utóbbi tíz esztendőben komoly vonzerőre tett szert a világ lakossága szemében”.

Az amerikai haladásnak úgy vélik, hogy a fent nevezett szimptomák a vietnami háború idején terjedtek el az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erőin belül. Miként az „Actualité” francia folyóirat írta, „Vietnam méreggá változott az amerikai hadsereg ereiben”.

A személyi állomány politikai elégedetlenségének kinyilvánítása ma is folytatódik az imperialista hadseregekben. A Bundeswehrben például olyan katonabizottságok alakultak, amelyek feladatként szabták meg a katonák szolgálati körülményeinek és anyagi helyzetének javítását. Illegálisan működő bizottságok jöttek létre 1973-ban Olaszországban, 1974-ben pedig Franciaországban. Az olasz hadbírók – a külföldi sajtó adatai szerint – csak egyetlen év alatt hétezer elmarasztaló ítéletet mondtak ki olyan katonák ügyében, akik megpróbáltak részt venni a haladó politikai szervezetek tevékenységében.

Az erkölcsi tényezőt – tanítja a marxizmus-leninizmus – mindenekelőtt a társadalmi-politikai államrend sajátosságai és fejlődésének tendenciái határozzák meg. A kapitalizmus szülte antagonisztikus ellentmondások folytán az imperialista burzsoáziának korlátozott lehetőségei vannak az ország erkölcsi potenciáljának megteremtésében és a háborúban történő felhasználásában. Az igazságtalan gazdasági és társadalmi-politikai rend, az imperialista politika népellenes jellege, a hódító, önző célok, amelyek miatt a háborús készülődések folynak és háborúk robbannak ki, nagy nehézségeket okoznak az uralmon levő köröknek és a hadvezetésnek abban, hogy hosszabb időn át magas szinten tudják tartani a lakosság és a hadseregekben szolgáló személyi állomány erkölcsi szellemét. Annál inkább vonatkozik ez a háborús időszakokra, amelyek a lehető legnagyobb mértékben kielezik a tőkés rendszer antagonisztikus ellentmondásait, és – mutatott rá V. I. Lenin – felvilágosítják a tömegeket. „A háborukat ma a népek vívják – írta V. I. Lenin –, és ezért most különösen fényesen érvényesül a háborúnak az a nagy-nagy tulajdonsága, hogy valóban, az emberek milliói szeme láttára leleplezi a nép és a kormány közti összhang hiányát, amit eddig csak egy kis létszámú öntudatos kisebbség láthatott” (Összes Művei, 9. kötet).

Ugyanakkor a marxista-leninista tudomány megköveteli, hogy minden egyes ország erkölcsi potenciáljának megítéléséhez nem elvontan, hanem a konkrét történelmi helyzetnek megfelelően kell közeledni. A történelem azt bizonyítja, hogy a burzsoázia be tudja rántani a dolgozó tömegeket az igazságtalan, rabló háborúba, s bizonyos mértékben fel tudja használni a nép erkölcsi erőit saját militarista céljaihoz. Szemléletesen tanúsítja ezt a fasiszta Németország példája, amely a második világháború kirobbantója volt, valamint más imperialista államok csete, amelyek háborút viseltek a népek nemzeti felszabadító mozgalma ellen. A fegyveres erőket az imperialisták nemegyszer használták fel saját országukon belül büntető célok érdekében.

A csapatok erkölcsi szellemének problémáját napjainkban a tőkésországok vezető körei oly módon próbálják megoldani, hogy az ország egéscét vagy közvetlenül a fegyveres erőket átfogó rendszabályok egész komplexumát foganatosítják. Időnként bizonyos rendszabályokat még az imperializmus katonapolitikai csoportosításának vagy a csoportosítás – például a NATO – szövetséges haderőinek szintjén hajtják végre.

Meg kell mondanunk, hogy az imperialisták – a csapatok erkölcsi szellemének megteremtése és erősítése érdekében kifejtett erőfeszítéseikben – mindenekelőtt a lakosság és a fegyveres erőknél szolgálatot teljesítő személyi állomány azon rétegeire támaszkodnak, amelyeknek imponál a burzsoá rend, annak politikája, ideológiája és erkölce. Ismeretes, hogy az utóbbi években a tőkésországokban fokozódott a katonák politikai kiválogatása, egyre inkább jellemzővé válik a zsoldosokkal történő hadkiegészítés elve. Az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erőit például teljes mértékben zsoldosokkal egészítik ki. A többi NATO-ország hadseregében a zsoldosok mintegy felét teszik ki a személyi állománynak, egyes harc alakulatoknál pedig, különösen a hadászati rendeltetésűeknél, túlnyomó többségüket.

Tekintetbe kell vennünk, hogy a zsoldos személyi állomány hosszú ideig szolgál, jelentős mértékben el van szakadva a néptömegektől, és szolgálatának egész ideje alatt nemegyszer esik át politikai próbán és kiválogatáson. A szolgálat teljesítésének és az ismeretek elsajátításának rendje, a beosztásba való kinevezés, a pénzilletmény összege mind olyan módon épül fel, hogy ösztönözze az

alkalmasakat, illetve elriassza vagy elszigetelje az alkalmatlanokat. Különösen gondos kiválogatás történik a szolgálat első két évében. Ebben az időszakban ellenőrzik mindenekelőtt a politikai megbízhatóságot, az erkölcsi szilárdságot, a vezető körök iránti odaadó hűséget, a fizikai és erkölcsi túterhelések elviselésének, a hajlandóságnak a képességét. Az „Air Force Times” amerikai lap adatai szerint az első határidőre toborzott katonáknak mintegy egyharmada kiszorodik.

A katonák gondos politikai kiválogatása lehetővé teszi a vezető körök és a parancsnokság számára, hogy a fegyveres erőkhöz belül a sorállományúak és a tisztessék körében olyan megbízható magot hozzanak létre, amely a többségében polgári rétegekből feltöltött tisztikarral együtt hangadó lehet a laktanyákban.

A mai imperialista hadseregek személyi állománya morális szellemének biztosítása szempontjából nem kevésbé fontos jelentőséget tulajdonítanak a dühödt kommunista- és szovjetellenesség zászlaja alatt, a megtévesztés raffinált módszereinek alkalmazásával folytatott aktív és erőteljes ideológiai megdolgozásnak.

A vezető körök két feladatot állítanak az ideológiai megdolgozó apparátus elé. Először azt, hogy a személyi állományt tévesszék meg a háborús készülődések igazi indítékait illetően. Másodsor azt, hogy a katonákat tegyék immunissá a szocializmus, béke és haladás eszméivel szemben. E feladatok megoldásának eszközt az imperializmus katonái ideológusai abban látják, hogy a katonáknak valamiféle serkentő impulzusokat, konstruktív eszméket adjanak, s olyan formában tálalják nekik a háborúra és a konfliktusokra való felkészülés politikáját, hogy „lélekkel és szívvel fogadják be őket”.

Érezhető azonban, hogy az imperialisták nem tárhatják fel őszintén a katonák előtt a háború igazi okait. A valódi okok helyett valamiféle pótlókat, helyettesítőket igyekeznek beadni nekik, ezt pedig napjaink viszonyai között rendkívül nehéz megoldani. A lelepleződés előbb vagy utóbb elkerülhetetlen. Nos, ez az, amiért a mai burzsoá ideológia legjellemzőbb vonását a „konstruktív eszmék”, egyszerűen mondva, az eszmei zsákutcából való kijutás útjának állandó keresése jelenti.

Amíg az új, a mai viszonyoknak megfelelő „eszmények” kutatása folyik, a külföldi katonái propaganda – a különleges feladattal megbízott kutatóközpontok ajánlásaira támaszkodva – a kapitalizmus fölényeiről szóló különféle kitalációkkal próbálja lelkesíteni a fegyveres erők személyi állományát, úgyesen zsonglőrködve az olyan szavakkal, mint a „szabadság”, „az emberi jog”, „népjólét”, „felvirágzás”, „haza”, „béke”, „biztonság” stb. Állandóan szítja a kommunista- és szovjetellenesség lángját, ideológiai eszközzé próbálva degradálni őket, olyan céllal, hogy a tömegeket bevonják az imperializmus agresszív politikájának megvalósításába. A kommunistaellenesség feladata még, hogy egyfajta politikai és lélektani akadály legyen az imperialista államok hadseregeibe behatoló progresszív hangulatok útjában, valamiféle „védőoltás” a szocializmus és a béke eszméi ellen.

Az utóbbi időben, különösen pedig az amerikaiak vietnami agressziójának kudarca után, az imperializmus katonái ideológusai egyre inkább egyetértettek abban, hogy a hadsereg erkölcsi szellemének legfontosabb forrását a nép támogatása jelenti, hogy a néptől teljesen elszakított hadsereg nem más, mint „hadsereg – gyökerek nélkül”.

Ily módon, a következő dilemma elé kerültek: egyrészt, az erkölcsi tényezőnek a háborúban történő kihasználásához a nép támogatása, továbbá az szük-

séges, hogy a nép befolyásolni tudja a hadsereg személyi állományát, másrészt viszont félnek ettől a befolyástól, mivel az rendszerint nem az imperializmus és politikája javát szolgálja. Ebből következik a vezető köröknek az a törekvése, hogy a hadsereget elszigeteljék a néptől és mindenekelőtt annak haladó részétől, a dolgozó tömegektől.

A „nép – hadsereg” problémát az imperialisták elsősorban a lakosság és a fegyveres erőknél szolgálatot teljesítő személyi állomány ideológiai megdolgozásával próbálják megoldani, aminek – külföldi katonai szociológusok véleménye szerint – meg kell teremtenie bizonyos érdekközösséget, egyfajta hidat kell képeznie a népet és a hadsereget tőkésországokban elválasztó szakadék felett. E megdolgozás alapját néhány sablontétel képezi. Először is, a „szovjet katonai vesztélyről” szóló legenda propagálása, azzal a céllal, hogy a népet és a hadsereg személyi állományát állandó feszültségben tartsák, s erősítsék bennük „honvédelmi” törekvésüket. Másodszor, az imperialista országok hadserege osztályjellegének elrúszálása, mely hadsereg, állítólag, a nép érdekeit védelmezi „mind a külső, mind a belső ellenség ellen”. Harmadszor, azok a kísérletek, amelyek arra irányulnak, hogy a fegyveres erőket, a katonapolitikai tömböket a béke eszközeként tüntessék fel, s kimutassák, hogy napjaink viszonyai között ezek már nem az agresszióknak, nem az idegen területek bekebelezésének eszközei, hanem egyetlen célt követnek, hogy „az erő pozíciójából megakadályozzák az újabb háború keletkezését”.

Az effajta propagandával egyidejűleg még egy feladatot oldanak meg. A hadsereg elszigetelődnék a lakosság haladó rétegeitől, amelyeket „felforgató elemeknek”, „Moszkva ügynökeinek”, „belső ellenségeknek” tüntetik fel.

Kétségtelen, a burzsoáziának azon kísérletei, amelyek arra irányulnak, hogy valamiféle „egységet” teremtsenek meg a hadsereg és a nép között, minden szilárd alapot nélkülöznek. De azért teljesen nem hagyhatók figyelmen kívül, különösen nem a két ellentétes társadalmi rendszer közötti ideológiai küzdelem kiéleződésének viszonyai között, mivel az erőteljes háborús készülődéseknek és a szovjetellenes hisztéria felszításának sok-sok éve alatt a militarizmus mélyen behatolt az imperialista országok életébe, embermilliók agyát fertőzte meg.

A csapatok erkölcsi szellemének fontos összetevője a fegyelem. „Minél szilárdabb a fegyelem, annál jobb a csapatok morális szelleme”, – írja az „Army” amerikai folyóirat. A fegyelemnek, hogy az erkölcsi tényező alkotórészének szerepét betölthesse – jelentette ki Baudissin nyugatnémet tábornok –, „a katonák belső indítékaira, „lojalításukra kell épülni”. Ezt a – burzsoá társadalom viszonyai között – megoldahatatlan feladatot ma próbálják megoldani az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, a Német Szövetségi Köztársaság, Franciaország és több más ország fegyveres erőinél. Egyre következetesebb rendszabályokat fogantatosítanak, amelyek arra irányulnak, hogy – egyrészt – elleplezzék a fegyelem kizsákmányoló jellegét és új, burkoltabb formákba kényszerítsék azt, másrészt hogy a büntető (elnyomó) rendszabályokat a mai helyzethez igazítsák, „demokratikus” jelleget kölcsönözve nekik, más szavakkal kifejezve, hogy „vaskezzel, de bársonykesztyűben uralkodjanak”.

Figyelembe véve a fegyveres erők teljesen vagy felerészt zsoldos jellegét, a parancsnokság mindenekelőtt igyekszik megtevesztetni a katonákat a rengeteg, szerződésben vállalt kötelezettséggel, amelyek nemteljesítése rendkívül szigorú, elsősorban anyagi kihatású szankciókat von maga után. A katonákat az eddigiek-nél gyakrabban vonják felelősségre bírósági úton és nem fenytéssel, amelynek

következtében bizonyos szolgálati szigorításokat vezettek be. Egyre szélesebb körben alkalmazzák az olyan büntetéseket, mint „leszerelés megszégyenítéssel”, „leszerelés rossz magatartásért”, „leszerelés az alkalmazás nemkívánatos volta miatt”. Az effajta gyakorlatot kommentálva, az „Army” folyóirat így írt: „A megtiszteltetónél rosszabb” feltételek mellett, leszerelni a hadseregből komoly eseményt jelent, olyant, amely rendkívül hosszú ideig tartó következményekkel jár. Ilyen indoklásával leszerelni azt jelenti, hogy az érintett katonaaállományú személy elveszti minden olyan jogát és előjogát, amelyek a veterán katonákat megilletik. Ráadásul a többségük előítéletekkel találja magát szembe a polgári életben, elsősorban a munkaalkalmak keresése során”. Más szavakkal kifejezve, a katona valamiféle „megbélyegzett” lesz. Olyan körülmények között, amikor az imperialista országokban állandó jelleggel többmillió a munkanélküliek hadserege, a leszerelés rendkívül komoly megtorló rendszabály. Az „Air Force Times” újság adatai szerint az Amerikai Egyesült Államokban az utóbbi 26 esztendőben körülbelül 650 ezer embert szereltek le így. Közülük aztán sokan meg-lakoltak politikai meggyőződésükért, hadseregellenes beállítottságukért és megnyilatkozásaikért.

A megtorló intézkedések fokozása mellett tapasztalható egy másfajta folyamat is, amely azokkal a próbálkozásokkal kapcsolatos, hogy a fegyelmet az „ön-tudat elemével” itassák át, valamiféle erkölcsi és anyagi ösztönzőket találjanak ki, amelyek kezdeményezésre serkenténeek, felkeltenék az érdeklődést a katonai szolgálat iránt, s arra ösztönöznének, hogy „jobban végezzék el a munkát”. Erre a célra széleskörűen alkalmazzák a rendkívül raffinált ideológiai megdolgozást, valamint a különféle szolgálati elismeréseket. Jellegről ékesszólóan tanúsítja az indoklásban folytatott amerikai agresszió egyik résztvevőjének következő beismerő szavai: „Öldöstük, megnyomorítottuk, kinoztuk a vietnami lakos-ságot. Tehergépkocsikkal gázoltuk el a falvak lakóit, agyonlőttünk öregeket és terhes asszonyokat, hogy háromnap szabadságot kapjunk, amit minden vietnami megöléséért beígérték nekünk. Hogy bizonyítani tudjuk: valóban megöltük őket, levágtuk a fülüket”.

Az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, a Német Szövetségi Köz-társaság és számos más nyugati ország katonai szaktekintélyei egyre gyakrabban kifejezik meggyőződésüket arról, hogy napjaink viszonyai között „az erkölcsi szellem alapját” a csapatok irányítása és vezetése képezi. H. Calloway, aki 1977 februárjáig az Amerikai Egyesült Államok hadseregügyi minisztere volt, kijelen-tette: „Az összekötő erőt, amely összetartja a hadsereget, és arra kényszeríti őt, hogy hatékonyan tevékenykedjék valamennyi szinten, a vezetői jelentik. Ha mi kiváló minőségű önkéntes hadsereget szeretnénk, kiváló vezetőkre van szüksé-günk. Én itt nem annyira a főtisztjeire, mint inkább a beosztott tisztjeire és a tiszthelyetteseire gondolok... Az ő kezdeményezésük és őszinte támogatásuk nélkül a fent kialakított politika nem sok sikerrel kecsegtet...”

A külföldi szakemberek azonban feltételezik, hogy a tisztikar – a csapatok erkölcsi szellemének egyik forrását jelentő küldetésük teljesítése céljából – speciális kiválogatásra és kiképzésre szorul. D. Sealka ezredes cikkében, amely 1978 elején a „Royal Air Forces Quarterly” angol folyóiratban jelent meg, kifejti a burzsoá államok hadseregeiben szolgáló tisztekkel szemben támasztott újabb kö-vetelmények sorát. Legfőbb lényege az, hogy megtanítsák őket, miként próbál-ják elsimítani és álcázni a tiszték és a sorállomány közötti ellentmondásokat, to-

vábbá hogy ne csak parancsnokai legyenek a katonáknak, hanem „vezetői és menedzserei” is, akiket „tiszelni, szeretni kell, és félni kell tőlük.”

A szerző véleménye szerint egy tisztnak napjaink viszonyai között saját parancsnoki feladataik teljesítésén kívül mindenekelőtt tudnia kell „lelkesíteni, rábeszélni, meggyőzni a katonákat, jellemük és a tények erejével kényszeríteni őket az áldozatvállalásra, a lehető legnagyobb erkölcsi és fizikai áldozatvállalásra, még az életük feláldozására is.” Ezt csak olyan emberek érhetik el, írja D. Sealka, akiknek „természetes vezetői küldetésük” van. Éppen ezért azt javasolja, hogy a tisztiiskolákba „vezetői képességekkel” bíró fiatalokat vegyenek fel, és tanítsák meg őket arra, „hogyan kell megnyerniük a katonák jóindulatát”, valamint sajátítottassák el velük „az emberek közötti kapcsolatoknak és az emberek irányításának alapjait”. A szerző véleménye szerint az ez irányú képzésnek a tisztikar valamennyi felkészítési szakaszában szerepelnie kell: „ez a háború és a válsághelyzetek követelménye”.

A katonai szaksajtóban olyan vélemény olvasható, hogy ebbe a képzésbe be kell vonni pszichológusokat és pszichiátereket is, akik jól tudják, milyen situációkban és milyen feszült helyzetben „törhet össze az ember”, és mit kell tennie azért, hogy ez ne történjék meg. „A katonai alakulat élete, a katonai szervezet, a harc helyzet és a hadművelet okozta lélektani problémák annyira bonyolultak, hogy a megoldásuk megköveteli a pszichológusok és a pszichiáterek okvetlen és komoly részvételét... A személyi állomány tevékenységének megtervezése lehetetlen kvalifikált, tudományos részvételük nélkül” – mutat rá az „International Review of Army, Navy and Force Medical Services”.

Meg kell mondanunk, hogy az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és több más ország fegyveres erőinél már több éve próbálják megoldani „a tisztek vezetővé képzésének” problémáját. Ezekben az országokban még az 50-es években létrehozták az úgynevezett „vezetőképző iskolákat és tanfolyamokat”, ahol az összes baderőnem képviselteti magát tisztekkel és tiszthelyettesekkel. Ezek programjába felvették a korszerű burzsoá pedagógia és pszichológia által az „emberek vezetése” terén elért legújabb vívmányok tanulmányozását.

A csapatok magas fokú erkölcsi szellemének megteremtése és fenntartása szempontjából – számos burzsoá katonai személyiség véleménye szerint – nagy jelentőséggel bír a csapatok kiképztségének foka, begyakorlottságuk, „pszichológiai felvérteztségük”. Senki közülünk nem mondhatja meg teljes meggyőződéssel – jelenti ki Wailland tábornok, az Amerikai Egyesült Államok hadseregének egykori vezérkari főnöke –, milyen formákat öltenek majd az eljövendő háborúk, de általános körvonalaik láthatók... Az elkövetkezendő háborús konfliktusok hevesek, feszítettek, halálosak lesznek. A fel nem készítették és a hanyagok elesnek majd. A harcmezőn nem lesz helye az olyan katonáknak, akik nem ismerik a maguk szakterületét, s nem rendelkeznek fizikai és erkölcsi állóképességgel”.

Ha az imperialista hadseregek személyi állományának „pszichológiai felvértezéséről” beszélünk, ebben a főszerepet az a törekvés játsza, hogy a katonákat megtanítsák az erőszakra, beléjük oltsák, hogy a szervezett erőszak nem egyéb, mint „az emberi kapcsolatok szabályozásához szükséges eszköz”, „az emberi természet törvénye”. A személyi állomány kiképzési rendszere, a lélektelen drill, a durvaság, a kegyetlenség és a megcsúfolás ösztönzése, a katonák által a szolgálati időn kívül elkövetett bűntettekhez és garázdálkodásokhoz való túlságosan elnéző viszony, az erő kultuszának dicsőítése, a faji felsőbbrendőség érzésének ki-

alakítása, mindez elősegíti azt, hogy a katonák gyilkosok, erőszakoskodók, szadisták legyenek, olyanok, akik nem élnek át és nem ismerik a lelkiismeret-furdalás, a sajnálat, az együttérzés érzését, sőt, időnként élvezetet is nyújt számukra a halál, a kínszenvedés, a gyötrellem látványa. Nyilvánvalóan arra számítanak, hogy az így módon begyakoroltatott katonák nem igen töprengenek el majd a háború kegyetlenségein, okain és kirobbantásuk igazi bűnösain, hanem vakon teljesítik a parancsnokság minden utasítását.

A háború utáni években az imperialista országok fegyveres erőit számos háború és katonai hadművelet, többek között megtorló célzatú haditevékenységek folytatására használták fel saját népük ellen. Ezekben sok millió katona vett részt. Az uralkodó monopolista körök akaratát teljesítve vadállatias kegyetlenséggel számoltak le a szabadságukat és függetlenségüket védelmező népekkel. Erkölcsi szellemük színvonala – a külföldi sajtó megítélése szerint – összességében kielégítette az imperialistákat és a hadvezetést. A katonák politikai felvilágosodása, erkölcsi szellemük színvonalának nagymérvű csökkenése leginkább akkor fordult elő, amikor az agresszorok méltó választ kaptak, hosszabb időn át voltak kitéve veszélyhelyzeteknek, s a maguk bőrén érezték a háború borzalmait.

És mégis látnunk kell, hogy az imperialista hadseregekre – mint a kizsákmányoláson alapuló antagonisztikus társadalom eszközeire – jellemző hibák egyre erősebben jutnak kifejezésre, s mindenekelőtt személyi állományuk erkölcsi helyzetét, a katonák értelmi beállítottságát érintik. Ez a jelenség törvényszerű, és a burzsoá katonai ideológusok és szakemberek semmiféle mesterkedéssel nem tudják megakadályozni.